

EUROOPAN
KOMISSIO

UNIONIN ULKOASIOIDEN
JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN
KORKEA EDUSTAJA

Bryssel 19.7.2017
JOIN(2017) 30 final

YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**tiedonannon ”Yhteinen kehys hybridiuhkien torjumiseksi: Euroopan unionin toimet”
täytäntöönpanosta**

1. JOHDANTO

EU joutuu kohtaamaan yhden historian suurimmista turvallisuushaasteistaan. Uhat muuttuvat entistä epätavanomaisemmiksi. Jotkin uhkista ovat fyysisiä, kuten terrorismin uudet muodot, toiset ovat monimutkaisia kyberhyökkäyksiä digitaalisessa ympäristössä. Jotkin luovat pakottavaa painetta hienovaraisemmin, kuten värien tietojen levittämiskampanjat ja mediamanipulaatio. Niillä pyritään horjuttamaan unionin keskeisiä arvoja, kuten ihmisarvoa, vapautta ja demokratiaa. Koordinoidut kyberhyökkäykset, joita toteutettiin hiljattain maailmanlaajuisesti ja joiden alkuperän todistaminen on osoittautunut vaikeaksi, ovat paljastaneet yhteiskuntiemme ja instituutioidemme heikkoudet.

Euroopan komissio ja korkea edustaja antoivat huhtikuussa 2016 yhteisen tiedonannon hybridiuhkien torjumisesta¹ (yhteinen kehys). Yhteisessä kehyksessä määritellään hybridiuhkien olevan rajatylittäviä ja kompleksisia ja ehdotetaan koko hallinnon kattavaa lähestymistapaa yhteiskuntiemme yleisen kestävyvyn parantamiseksi. Neuvosto² kannatti aloitetta ja ehdotettuja toimia sekä pyysi komissiota ja korkeaa edustajaa raportoimaan edistymisestä heinäkuussa 2017. EU voi auttaa jäsenvaltioita parantamaan kestävykyään hybridiuhkien suhteen, mutta pääasiallinen vastuu on jäsenvaltioilla kun hybridiuhkien torjunta liittyy kansalliseen turvallisuuteen ja puolustukseen sekä yleisen järjestyksen ylläpitoon.

Hybridiuhkien torjumista koskeva yhteinen kehys on tärkeä osa EU:n yleistä turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvää yhdenmuetypää lähestymistapaa. Sillä edistetään ”Eurooppaa, joka suojelee”, jollaista puheenjohtaja Juncker toivoi syyskuussa 2016 puheessaan unionin tilasta. Euroopan unioni loi vuonna 2016 myös perustan vahvemmalle Euroopan puolustuspolitiikalle, koska kansalaisten odotukset turvallisuuden suhteen olivat kasvaneet. EU:n globaalissa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa strategiassa³ tuotiin esille yhdenmuetyn lähestymistavan tarve sisäisen kestävyvyn yhdistämiseksi EU:n ulkoisiin toimiin ja toivottiin synergioita puolustuspolitiikan sekä sisämarkkinoita, teollisuutta, lainvalvontaa ja tiedustelupalveluja koskevien politiikkojen välille. Euroopan puolustusalan toimintasunnitelma hyväksyttiin marraskuussa 2016. Komissio on sittemmin tehnyt konkreettisia aloitteita, joilla vahvistetaan EU:n kykyä vastata hybridiuhkiin parantamalla kestävykyä puolustusalan toimitusketjuissa ja vankentamalla puolustusalan sisämarkkinoita. Komissio muun muassa perusti 7. kesäkuuta 2017 EU:n puolustusrahaston, josta ehdotetaan myönnettävän rahoitusta 600 miljoonaa euroa vuoteen 2020 saakka ja sen jälkeen 1,5 miljardia euroa vuodessa. Turvallisuusunionia koskevassa tiedonannossa⁴ korostetaan, että hybridiuhkat pitää torjua ja että on tärkeää varmistaa suurempi johdonmukaisuus turvallisuusalan sisäisten ja ulkoisten toimien välillä.

EU:n johtajat ovat nostaneet turvallisuus- ja puolustusasiat keskiöön Euroopan tulevaisuutta koskevassa keskustelussa⁵. Tämä vahvistetaan 25. maaliskuuta 2017 annetussa Rooman

¹ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle *Yhteinen kehys hybridiuhkien torjumiseksi: Euroopan unionin toimet*, JOIN (2016) 18 final.

² Neuvoston päätelmät hybridiuhkien torjumisesta, lehdistötiedot 196/16, 19. huhtikuuta 2016

³ Esittänyt korkea edustaja Eurooppa-neuvostossa 28 päivänä kesäkuuta 2016

⁴ COM(2016) 230 final, 20.4.2016.

⁵ Bratislavan etenemissuunnitelma, jonka Eurooppa-neuvosto hyväksyi 16. syyskuuta 2016, ja Rooman julistus, jonka 27 jäsenvaltion päämiehet, Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja, Euroopan parlamentin puhemies ja Euroopan komission puheenjohtaja hyväksyivät 25. maaliskuuta 2017.

julistuksessa, jossa esitetään visio turvallisesta ja suojatusta unionista, joka on sitoutunut vahvistamaan yhteistä turvallisuuttaan ja puolustustaan. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja, Euroopan komission puheenjohtaja ja Naton pääsihteeri allekirjoittivat Varsovassa 8. heinäkuuta 2016 yhteisen julistuksen, jolla annettiin uutta vauhtia ja sisältöä EU:n ja Naton strategiselle kumppanuudelle. Yhteisessä julistuksessa kartoitetaan seitsemän konkreettista alaa, joilla EU:n ja Naton yhteistyötä olisi parannettava. Yksi näistä aloista on hybridiuhkien torjunta. Sittenmin on annettu yhteisesti 42 täytäntöönpanoehdotusta, jotka EU:n neuvosto ja Naton neuvosto ovat hyväksyneet. Ensimmäinen raportti, josta ilmenee merkittävää edistymistä tapahtuneen, annettiin kesäkuussa 2017⁶.

Kesäkuussa 2017 julkistetussa Euroopan puolustuksen tulevaisuutta käsittelevässä komission pohdinta-asiakirjassa⁷ esitetään erilaisia skenaarioita siitä, miten voitaisiin puuttua Eurooppaan kohdistuviin kasvaviin turvallisuus- ja puolustusuhkiin ja lisätä Euroopan omaa puolustuskkyä vuoteen 2025 mennessä. Kaikissa kolmessa skenaariossa turvallisuutta ja puolustusta pidetään Eurooppa-hankkeen olennaisina osina, jotta etujamme voidaan suojella ja edistää unionissa ja sen ulkopuolella. Euroopasta on tultava turvallisuuden takaaja, ja sen on vähitellen otettava vastuu omasta turvallisuudestaan. Yksikään jäsenvaltio ei pysty vastaamaan haasteisiin yksin etenään hybridiuhkien torjunnassa. Sen vuoksi puolustus- ja turvallisuusyhteistyö ei voi olla valinnanvaraista, vaan se on välttämättömyys sellaisen Euroopan luomiseksi, joka suojelee.

Tämän raportin tarkoituksena on kertoa toimien edistymisestä ja seuraavista täytäntöönpanovaiheista neljällä yhteisessä kehyksessä ehdotetulla alalla: tilannetietoisuuden parantaminen; kestäkyvyn parantaminen; jäsenvaltioiden ja unionin kyvyn parantaminen kun kyseessä on kriisien estäminen, niihin reagoiminen ja niistä koordinoitusti palautuminen; ja yhteistyön parantaminen Naton kanssa toimenpiteiden täydentävyyden varmistamiseksi. Se olisi luettava yhdessä niiden kuukausiraporttien kanssa, jotka koskevat etenemistä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia.

2. UHAN HYBRIDILUONTEEN TUNNISTAMINEN

Hybriditoiminta alkaa olla toistuvaa Euroopan turvallisuusympäristössä. Tällaisen toiminnan intensiteetti kasvaa koko ajan, samoin huoli vaaleihin sekaantumisesta, disinformaatiokampanjoista ja pahantahtoista kybertoiminnasta kasvaa. Lisäksi hybridiuhkien toteuttajat pyrkivät radikalisoimaan yhteiskunnan heikommassa asemassa olevia jäseniä, jotta nämä toimisivat heidän puolestaan. Haavoittuvuus hybridiuhkien suhteen ei tunne kansallisia rajoja. Hybridiuhkiin on vastattava koordinoitusti myös EU:n ja Naton tasolla. Huhtikuun 2016 jälkeinen kehitys osoittaa, että vaikka osapuolet edelleen arvioivat uhkia erillään, unionissa myönnetään ja ymmärretään yhä enemmän, että havaittu toiminta on joskus hybridiluonteista ja että sen vuoksi tarvitaan koordinoitua toimintaa. EU jatkaa ponnistelujaan tilannetietoisuuden ja yhteistyön parantamiseksi.

Toimi 1: Jäsenvaltioita kehoitetaan käynnistämään tarpeen mukaan komission ja korkean edustajan tuella hybridiriskiselvitys sellaisten tärkeimpien haavoittuvuustekijöiden ja erityisten hybridiuhkiin

⁶ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/06/19-conclusions-eu-nato-cooperation>

⁷ Pohdinta-asiakirja Euroopan puolustuksen tulevaisuudesta, 7.6.2017, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-defence_en.pdf

liittyvien indikaattorien kartoittamiseksi, jotka saattavat vaikuttaa kansallisiin ja Euroopan laajuisiin rakenteisiin ja verkostoihin.

Malta perusti puheenjohtajakaudellaan puheenjohtajan tukiryhmän, jossa jäsenvaltioiden asiantuntijat laativat yleisselvityksen, jonka avulla jäsenvaltiot voisivat paremmin kartoittaa hybridiuhkien indikaattorit ja sisällyttää ne ennakkovaroitusjärjestelmiin ja olemassa oleviin riskinarviointimekanismeihin sekä tiedottaa niistä tarpeen mukaan jäsenvaltioiden kesken. Tehtäväkuvauksesta on sovittu ja työ on jo alkanut. Yleisselvitys valmistunee vuoden 2017 loppuun mennessä, ja sen jälkeen käynnistetään varsinaiset selvitykset. Hybridiuhkilta suojautumista olisi vahvistettava yhdessä. Sen vuoksi jäsenvaltioita kannustetaan toteuttamaan nämä selvitykset mahdollisimman nopeasti, koska niistä saadaan arvokasta tietoa haavoittuvuus- ja valmiusasteista Euroopassa.

a. TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN

Tiedusteluanalyysien ja arviointityön jakaminen on keskeisessä asemassa epävarmuuden vähentämisessä ja tilannetietoisuuden parantamisessa. Viime vuosina on saavutettu merkittävää kehitystä. EU:n tiedusteluanalyysikeskus on perustettu ja se on täysin toimintakykyinen, East Stratcom -työryhmä on perustettu ja Suomessa on avattu eurooppalainen hybridiuhkien osaamiskeskus. Työ on paljolti keskittynyt disinformaatiossa tai propagandassa käytettävien välineiden ja keinojen analysoimiseen. East Stratcom -työryhmä, EU:n tiedusteluanalyysikeskus ja Nato ovat tehneet hyvää yhteistyötä. Tältä perustalta on hyvä jatkaa syvällisemmän analyysitoiminnan rakentamista ja sisäiselle ja ulkoiselle turvallisuudellemme aiheutuvien uhkien tarkastelemista ”hybridiläpi”.

EU:n hybridianalyysikeskus

Toimi 2: Perustetaan hybridiuhkia koskevien turvallisuusluokiteltujen ja julkisista lähteistä saatavien tietojen vastaanottamiseen ja analysoimiseen kykenevä EU:n hybridianalyysikeskus EU:n tiedusteluanalyysikeskuksen rakenteeseen. Jäsenvaltioita kehoitetaan perustamaan hybridiuhkia käsittelevät kansalliset yhteyspisteet, jotta voidaan varmistaa yhteistyö ja turvallinen viestintä EU:n hybridianalyysikeskuksen kanssa.

EU:n tiedusteluanalyysikeskuksen yhteyteen on perustettu EU:n hybridianalyysikeskus, jonka tehtävänä on vastaanottaa ja analysoida hybridiuhkia koskevia tietoja. Nämä tiedot voivat olla turvallisuusluokiteltuja tai julkisista lähteistä saatavia, ja ne ovat peräisin eri sidosryhmiltä. Analyysit jaetaan EU:ssa ja jäsenvaltioiden kesken, ja niistä saadaan tietoa EU:n päätöksentekoprosessiin esimerkiksi EU:n tasolla tehtävää turvallisuusriskien arviointia varten. EUMS INT antaa hybridianalyysikeskukselle sotilaallisia arviointeja. Hybridiuhkista on tähän mennessä laadittu yli 50 arviota tai selvitystä. Hybridianalyysikeskus on tammikuusta 2017 alkaen julkaissut Hybrid Bulletin -tiedotuslehteä, jossa analysoidaan nykyisiä uhkia ja hybridikysymyksiä. Tiedotuslehteä jaetaan EU:n toimielimille ja muille elimille sekä kansallisille yhteyspisteille⁸. Hybridianalyysikeskus on ollut suunnitelmien mukaisesti täydessä toimintavalmiudessa toukokuusta 2017 lähtien. Perusteilla olevan Naton hybridianalyysiosaston kanssa luodaan parhaillaan henkilöstön välisiä yhteyksiä, jotta voidaan jakaa EU:n hybridianalyysikeskuksen perustamisessa saatuja kokemuksia sekä tietoja (noudattaen turvallisuusluokiteltuja tietoja koskevia EU:n sääntöjä). EU:n

⁸ Kansallinen yhteyspiste on tähän mennessä nimetty 21 jäsenvaltiossa. Kyseessä ovat henkilöt, jotka työskentelevät jäsenvaltioiden pääkaupungeissa politiikkaan / kestokikyyn liittyvissä tehtävissä.

hybridianalyysikeskuksen kartoittaa parhaillaan uusia aloitteita tulevan yhteistyön parantamiseksi. Sillä on myös keskeinen tehtävä syksyllä 2017 suunnitelluissa EU:n ja Naton rinnakkaisharjoituksissa, joissa testataan EU:n hybridianalyysikeskuksen reagointikykyä. Näiden harjoitusten tulokset otetaan huomioon tulevassa toiminnassa.

Strateginen viestintä

Toimi 3: Korkea edustaja tarkastelee jäsenvaltioiden kanssa tapoja päivittää ja koordinoita valmiuksia proaktiiviseen strategiseen viestintään sekä optimoida median seurannan ja kielten erityisosaajien käyttöä.

Viime kuukausina havaitut disinformaatiokampanjat ja valeuutisten systemaattinen levittäminen sosiaalisessa mediassa kuuluvat vastustajien horjuttamiseksi käytettäviin toimenpiteisiin. Jos sosiaalinen media on ensisijainen tiedonlähde, luotettavalta ja oikealta vaikuttava tieto voi muuttaa yleistä mielipidettä joidenkin henkilöiden, organisaatioiden tai hallitusten hyväksi. Tällaisilla hybriditaktikoilla on laajempi tavoite: luoda yhteiskunnissa sekaannusta ja heikentää demokraattisten valtioiden ja rakenteiden, instituutioiden ja vaalien uskottavuutta. Valeuutisia levitetään usein verkkoalustoilla (ks. myös toimi 17). Komissio ja korkea edustaja pitävät myönteisinä toimia, joita verkkoalustat ja uutisten julkaisijat ovat viime aikoina toteuttaneet väärin tietojen torjumiseksi. Komissio kannustaa jatkossakin toteuttamaan tällaisia vapaaehtoisia toimenpiteitä.

Korkea edustaja on perustanut East Stratcom -työryhmän, joka ennakoi disinformaatiotapauksia ja -kampanjoita sekä vastaa niihin. Tämä parantaa merkittävästi unionin politiikkoja koskevaa tiedotusta itäisissä naapurimaissa ja vahvistaa näiden maiden mediaympäristöä. Työryhmä on kahden viime vuoden aikana paljastanut yli 3 000 yksittäistä disinformaatiokampanjaa 18 kielellä. Kun uusi verkkosivusto *#EUvsdisinformation* otetaan käyttöön, siinä oleva hakumahdollisuus parantaa käytettävyyttä. Tutkimukset ja analyysit osoittavat kuitenkin, että disinformaation kanavien ja viestien päivittäinen lukumäärä on merkittävästi suurempi. Horizon 2020 -ohjelmasta rahoitettavassa EU-STRAT-hankkeessa analysoidaan itäisen kumppanuuden maiden politiikkaa ja tiedotusvälineitä.

Korkea edustaja kehottaa jäsenvaltioita tukemaan StratCom-työryhmien työtä, jotta hybridiuhkien nousua voidaan torjua tehokkaammin. Tämä auttaa South Stratcom -työryhmää parantamaan viestintää ja tiedotusta arabimaihin (myös arabiaksi), murtamaan myyttejä ja antamaan faktatietoa Euroopan unionista ja sen politiikoista. Vuorovaikutus paikallisten toimittajien kanssa auttaa varmistamaan, että uutistuotteet ovat kulttuurisesti oikein. Molempien työryhmien, joita EU:n hybridianalyysikeskus tukee, tarkoituksena on tukea ja täydentää jäsenvaltioiden ponnistuksia. Lisäksi komissio antaa rahoitusta Euroopan strategisen viestinnän verkostolle, joka on 26 jäsenvaltion yhteistyöverkosto. Se jakaa analyysejä, parhaita käytänteitä ja ideoita strategisen viestinnän käytöstä väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnassa.

Hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus

Toimi 4: Jäsenvaltioita kehotetaan harkitsemaan osaamiskeskusten perustamista hybridiuhkien torjumiseksi.

Suomi vastasi osaamiskeskuksen perustamispyyntöön ja avasi huhtikuussa 2017 eurooppalaisen hybridiuhkien osaamiskeskuksen. Jäseninä on kymmenen EU:n jäsenvaltiota⁹, Norja ja USA, ja Euroopan unioni ja Nato on kutsuttu johtokunnan tueksi¹⁰. Osaamiskeskuksen tehtävänä on harjoittaa strategisen tason vuoropuhelua sekä tehdä tutkimusta ja analyyskejä hybridiuhkien torjumiseksi. Se myös työskentelee asiasta kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa kestokyvyn ja reagointikyvyn parantamiseksi. Osaamiskeskuksessa aiotaan myös järjestää hybridiuhkiin liittyviä käytännön harjoituksia. Se on jo luonut tiiviit suhteet EU:n hybridianalyysikeskuksen kanssa, ja näiden kahden organisaation työn pitäisi täydentää toisiaan. EU arvioi parhaillaan tapoja konkreettisen tuen antamiseksi osaamiskeskukselle.

b. KESTOKYVYN PARANTAMINEN

Yhteisessä kehityksessä EU:n toimien keskiöön nostetaan kestävyys (esim. liikenne, viestintä, energia, rahoitus tai alueelliset turvallisuusinfrastruktuurit), jotta pystytään torjumaan propaganda- ja tiedotuskampanjat, yritykset horjuttaa yrityksiä, yhteiskuntia ja taloudellisia virtoja sekä hyökkäykset tietoteknologiaan ja kyber-infrastruktuuriin. Sen mukaan kestävyys on vahvistettava ennaltaehkäisevänä ja varoittavana toimenpiteenä yhteiskuntien vankistamiseksi ja kriisien kärjistyksen estämiseksi EU:ssa ja sen ulkopuolella. EU:n lisäarvo liittyy siihen, että se avustaa jäsenvaltioita ja kumppaneita niiden kestokyvyn parantamisessa monien nykyisten välineiden ja ohjelmien kautta. On saavutettu merkittävää edistymistä toimissa kestokyvyn parantamiseksi esimerkiksi kyberturvallisuuden ja kriittisen infrastruktuurin aloilla, suojattaessa rahoitusjärjestelmää laittomalta käytöltä ja torjuttaessa väkivaltaisia ääriliikkeitä ja radikalisoitumista.

Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen

Toimi 5: Komissio määrittää yhteistyössä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa yhteiset välineet, myös indikaattorit, kriittisen infrastruktuurin suojelun ja kestokyvyn parantamiseksi hybridiuhkia vastaan tärkeillä aloilla.

Komissio on edistänyt yhteisiä välineitä koskevaa työtä Euroopan elintärkeiden infrastruktuurien suojaamisohjelmassa, mukaan lukien haavoittuvuusindikaattorit, kriittisen infrastruktuurin kestokyvyn parantamiseksi hybridiuhkia vastaan tärkeillä aloilla. Komissio järjesti toukokuussa 2017 työpajan, jossa käsiteltiin kriittisen infrastruktuurin hybridiuhkia ja jossa oli osallistujia lähes kaikista jäsenvaltioista. Lisäksi siihen osallistui kriittisen infrastruktuurin toimijoita ja EU:n hybridianalyysikeskus sekä tarkkailijana Nato. Työpajassa sovittiin yhteisestä etenemissuunnitelmasta ja tulevan työn vaiheista jäsenvaltioiden kansallisille viranomaisille osoitetun kyselylomakkeen perusteella. Komissio kuulee sidosryhmiä jälleen syksyllä, ja indikaattoreista pyritään päättämään vuoden 2017 loppuun mennessä.

Euroopan puolustusvirasto työskentelee tunnistaakseen voimavaroissa ja tutkimuksessa esiintyvät puutteet, jotka liittyvät energiainfrastruktuurien ja puolustusvoimavarojen yhtymäkohtaan. Euroopan puolustusvirasto laatii syksyllä 2017 tiedonannon ja pilottitoimet kokonaisvaltaisille menetelmille.

⁹ Suomi, Ranska, Saksa, Latvia, Liettua, Puola, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta, Viro, Espanja.

¹⁰ Osaamiskeskukseen voivat liittyä muut EU:n jäsenvaltiot ja Naton liittolaiset.

Energian toimitusvarmuuden parantaminen EU:ssa

Toimi 6: Komissio tukee yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa työtä energialähteiden monipuolistamiseksi ja turvallisuusnormien edistämiseksi, jotta ydinenergiainfrastruktuurin kestävyys paranee.

Komissio teki joulukuussa 2016 ja huhtikuussa 2017 konkreettisia ehdotuksia toimitusvarmuutta koskevassa paketissa. Neuvosto ja Euroopan parlamentti pääsivät sopimukseen uudesta kaasunsaannin turvaamista koskevasta asetuksesta, jolla pyritään estämään kaasuntoimituskriisit. Uusilla säännöillä varmistetaan alueellisesti koordinoitu yhteinen lähestymistapa toimitusvarmuutta koskeviin toimenpiteisiin jäsenvaltioissa. Tämä parantaa EU:n asemaa kaasupulaan valmistautumisessa ja sen hallitsemisessa kriisitilanteessa tai hybridi-iskun tapahtuessa. Solidaarisuusperiaatetta sovelletaan ensimmäistä kertaa: jäsenvaltiot voivat vakavan kriisin tai hyökkäyksen tapahtuessa auttaa naapureitaan, jotta Euroopan kotitaloudet ja yritykset eivät joudu kärsimään katkoksista.

EU on edistynyt myös avainhankkeiden kehittämisessä energiatoimitusten lähteiden ja reittien monipuolistamiseksi energiaunionia koskevan puitestrategian ja Euroopan energiavarmuusstrategian mukaisesti. Esimerkiksi eteläisellä kaasukäytävällä on käynnissä rakennustöitä kaikissa tärkeimmissä putkihankkeissa: Etelä-Kaukasian, Trans Anatolian, Trans Adriaticin putkiston laajentaminen, Shah Deniz II:n tuotantovaiheen putkiston laajentaminen sekä eteläisen kaasukäytävän laajentaminen Keski-Aasiaan ja etenkin Turkmenistaniin. Nesteytetyn maakaasun (LNG) tuonti uusista lähteistä, muun muassa USA:sta, Eurooppaan on kasvussa. Liettuan LNG-terminaali on hyvä esimerkki siitä, miten monipuolistamishankkeilla voidaan vähentää riippuvuutta yhdestä ainoasta toimittajasta. Energiareittien ja -lähteiden monipuolistamista edistävät myös energiaponnistelujen lisääminen ja omien energialähteiden, etenkin uusiutuvien energialähteiden, käytön tehostaminen.

Ydinturvallisuuden alalla komissio tukee aktiivisesti ydinturvallisuudirektiivin (joka jäsenvaltioiden on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä vuoden 2017 loppuun mennessä) ja perusnormidirektiivin (joka jäsenvaltioiden on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä vuoden 2018 loppuun mennessä) johdonmukaista ja tehokasta täytäntöönpanoa erityisesti kansallisten viranomaisen ja lainsäätäjien kanssa pidettävien työpajojen kautta. Lisäksi ydinturvallisuutta edistetään Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmalla.

Liikenteen ja toimitusketjujen turvallisuus

Toimi 7: Komissio seuraa liikennealalla esiin tulevia uhkia ja päivittää lainsäädäntöä tarvittaessa. Pannessaan täytäntöön Euroopan unionin merellistä turvallisuusstrategiaa ja tullialan riskienhallintaa koskevaa EU:n strategiaa ja toimintasuunnitelmaa komissio ja korkea edustaja tarkastelevat (osana omaa toimivaltaansa) koordinoitusti jäsenvaltioiden kanssa, miten vastata hybridiuhkiin ja erityisesti kriittistä liikenneinfrastruktuuria koskeviin uhkiin.

Komissio edistää turvallisuusunionia koskevan tiedonannon mukaisesti jäsenvaltioiden, EU:n tiedusteluanalyysikeskuksen ja asiaanliittyvien virastojen kanssa tehtäviä turvallisuusriskiarviointeja EU:n tasolla liikenneturvallisuuteen kohdistuvien uhkien tunnistamiseksi sekä tehokkaiden ja oikeasuhteisten lieventämistoimenpiteiden kehittämisen tukemiseksi. Malaysia Airlinesin lennon MH17 alasampuminen Itä-Ukrainan yllä vuonna

2014 korosti konfliktialueiden ylilentojen aiheuttamaa riskiä. Konfliktialueita käsittelevän korkean tason eurooppalaisen työryhmän¹¹ suositusten mukaisesti komissio kehitti menetelmän unionin yhteiselle riskinarvioinnille kansallisten ilmailu- ja turvallisuusalojen asiantuntijoiden ja EEAS:n tuella. Menetelmän avulla vaihtaa luokiteltuja tietoja ja määrittää yhteinen kuva riskeistä. Euroopan lentoturvallisuusvirasto (EASA) julkaisi maaliskuussa 2017 ensimmäisen Conflict Zones Information Bulletin -tiedotuslehden¹² tämän unionin yhteisen riskinarvion tulosten perusteella. Komissio harkitsee ilmailun turvallisuuden alalla toteutettavien riskinarviointitoimien laajentamista muihin liikennemuotoihin (rautatie, meriliikenne jne.) ja antaa ehdotukset vuonna 2018. Komissio, EEAS ja jäsenvaltiot käynnistivät kesäkuussa 2017 rautateiden turvallisuutta koskevan riskinarviointiharjoituksen puutteiden havaitsemiseksi ja mahdollisten riskien lieventämistoimenpiteiden määrittämiseksi.

Merkittäviä ponnistuksia ilmailun turvallisuuden ja ilmaliikenteen hallinnan osalta on toteutettu myös seitsemännessä puiteohjelmassa ja Horizon 2020 -ohjelman turvallisuustutkimushankkeissa. Siviili-ilmailun alalla komissio kehittää yhdessä Euroopan lentoturvallisuusviraston ja sidosryhmien kanssa kahta uutta aloitetta kyberturvallisuuden vahvistamiseksi, hybridiuhkien torjunta mukaan lukien: tietotekniikan kriisiryhmän perustaminen ilmailualalle ja työryhmän perustaminen yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimushankkeen (SESAR) yhteisyritykselle, joka vastaa yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallinnan tutkimusohjelmasta. Euroopan puolustusvirasto antaa sotilaallisen panoksen SESAR-yhteisyrityksen osalta ja Euroopan lentoturvallisuusvirastolle eurooppalaisen kyberturvallisuuden strategisen koordinoitavalustan (European Strategic Coordination Platform on Cyber Security) kautta, joka auttaa jäsenvaltioiden ja teollisuuden pyynnöstä kaikkien ilmailualan toimien koordinoinnissa EU:n tasolla. Euroopan lentoturvallisuusvirasto teki ilmailun kyberturvallisuuden etenemissuunnitelman mukaisesti vuonna 2016 nykyisille säännöille puuteanalyysin sekä määritteli ja perusti eurooppalainen ilmailualan kyberturvallisuuskeskuksen (European Centre for Cybersecurity in Aviation). Jälkimmäinen keskus on nyt toiminnassa ja tekee yhteistyötä EU:n toimielinten tietotekniikan kriisiryhmän (CERT-EU) kanssa (yhteisymmärryspöytäkirja allekirjoitettiin helmikuussa 2017) ilmailualan uhka-analyysin laatimiseksi. Se tekee yhteistyötä myös Eurocontrolin kanssa (etenemissuunnitelma on hyväksytty). Lisäksi on perustettu verkkosivusto julkisista lähteistä saatavien tietojen analyysien jakamiseksi. Viimeistään syksyllä 2017 hyväksytään standardointiohjelma ja suojattu tietojenvaihtojärjestelmä.

Riskienhallinta tullissa

Tullilaitosten osalta komissio keskittyy päivittämään merkittävästi lastitietojen ennakkoilmoitusjärjestelmää ja tullin riskinhallintajärjestelmää. Toimet kattavat kaikki tullien riskit myös kansainvälisten toimitusketjujen turvallisuuteen ja luotettavuuteen sekä kriittiseen infrastruktuuriin (esim. suoraan merisatamiin, lentoasemiin ja maarajoihin tuonnin yhteydessä) kohdistuvat riskit. Päivityksellä pyritään varmistamaan, että tullilaitokset EU:ssa saavat kaupan alan toimijoilta kaikki tarvittavat tiedot tavaroiden liikkumisesta, että ne pystyvät jakamaan nämä tiedot tehokkaammin jäsenvaltioiden kesken, että ne soveltavat sekä yhteisiä että jäsenvaltiokohtaisia riskisääntöjä ja että ne pystyvät tehokkaammin kohdistamaan

¹¹https://www.easa.europa.eu/system/files/dfu/208599_EASA_CONFLICT_ZONE_CHAIRMAN_REPORT_no_B_update.pdf

¹²<https://ad.easa.europa.eu/czib-docs/page-1>

toimet riskilähetyksiin muiden viranomaisten – erityisesti lainvalvonta- ja turvallisuusviranomaisten – kanssa tapahtuvan tiiviimmän yhteistyön ansiosta. Tätä komission toteuttamaa päivitystä varten tarvittava tietotekniikan kehittäminen on käynnistetty, ja investoinnit keskustasolla aloitetaan tulevana kuukausina.

Avaruus

Toimi 8: Komissio ehdottaa Euroopan avaruusstrategian ja Euroopan puolustusalan toimintasuunnitelman yhteydessä, että avaruusinfrastruktuurin kestävyys hybridiuhkia vastaan parannetaan erityisesti laajentamalla mahdollisesti avaruusesineiden valvontaa ja seuranta koskemaan myös hybridiuhkia, valmistelemalla valtiollisen satelliittiviestinnän seuraavaa sukupolvea Euroopan tasolla ja ottamalla Galileo käyttöön sellaisessa kriittisessä infrastruktuurissa, joka on riippuvainen aikasykronoinnista.

Kun komissio vuonna 2018 laatii sääntelykehiksen valtiolliselle satelliittiviestinnälle (GovSatCom) ja avaruusesineiden valvonnalle ja seurannalle (SST), se sisällyttää arviointinsa hybridiuhkien sietokykyyn liittyvät näkökohdat. Komissio arvioi avaruusstrategian mukaisesti Galileo- ja Copernicus-ohjelmien kehittämistä valmistellessaan, miten näillä palveluilla pystyttäisiin vähentämään kriittisten infrastruktuurien haavoittuvuutta. Arviointiraportti valmistunee syksyllä 2017 ja uuden sukupolven Galileo- ja Copernicus-ohjelmia koskeva ehdotus vuonna 2018. Euroopan puolustusvirasto työskentelee yhteisten voimavarojen kehittämishankkeiden parissa avaruuspohjaisen viestinnän, sotilaallisiin tarkoituksiin käytettävän paikannuksen, navigoinnin, ajanmäärityksen ja maan havainnoinnin aloilla. Kaikissa hankkeissa keskitytään kestävyysvaatimuksiin nykyisten ja tulevien hybridiuhkien suhteen.

Puolustusvoimavarat

Toimi 9: Korkea edustaja ehdottaa tarvittaessa jäsenvaltioiden tuella ja yhdessä komission kanssa hankkeita, joilla selvitetään, miten puolustusvoimavaroja voitaisiin mukauttaa ja EU:n kannalta merkityksellisiä seikkoja kehittää erityisesti yhtä tai useampaa jäsenvaltiota koskevien hybridiuhkien torjumiseksi.

Euroopan puolustusvirasto teki vuosina 2016 ja 2017 hybridiuhkaskenaarioille kolme suunnitteluharjoitusta yhdessä komission, EEAS:n ja jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kanssa. Niiden tulokset otetaan huomioon voimavarojen kehittämissuunnitelman tarkistuksessa, jotta hybridiuhkien torjumisen kannalta tärkeimmät voimavarakehitykset voidaan sisällyttää EU:n voimavarojen kehittämisen uusiin prioriteetteihin. Kun tarveluettelo 2005 tarkistetaan, hybridiuhkaulottuvuus otetaan huomioon. Euroopan puolustusvirasto sai huhtikuussa 2017 valmiiksi analyysiraportin, joka koskee kriittiseen satamainfrastruktuuriin kohdistetuista hybridihyökkäyksistä johtuvia sotilaallisia vaikutuksia. Raportista keskustellaan merialan asiantuntijoiden työpajassa lokakuussa 2017. Toinen sotilaallista roolia koskeva analyysi on suunniteltu vuodelle 2018, ja sen aiheena on pienoislennokkien torjunta. Lisäksi jäsenvaltioiden määrittelemille voimavarojen prioriteeteille kestävyyn vahvistamiseksi hybridiuhkia vastaan voitaneen myöntää tukea Euroopan puolustusrahastosta vuodesta 2019 lähtien. Komissio kehottaa lainsäätäjiä varmistamaan, että toimenpiteet hyväksytään nopeasti, ja jäsenvaltioita tekemään ehdotuksia voimavarahankkeista EU:n kestävyyn parantamiseksi hybridiuhkia vastaan.

Toimi 10: Komissio lisää yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa tietoisuutta hybridiuhista ja parantaa kestävyä niitä vastaan olemassa olevien valmius- ja koordinoitumekanismien puitteissa erityisesti terveysturvakomiteassa.

Jotta valmiuksia ja kestävyä hybridiuhkia vastaan voitaisiin parantaa, mukaan lukien valmiuksien kehittäminen terveys- ja elintarvikejärjestelmissä, komissio tukee jäsenvaltioita koulutuksen ja simulaatioiden avulla sekä helpottamalla kokemusperäisten ohjeiden vaihtoa ja rahoittamalla yhteisiä toimia. Tämä toteutetaan erityisesti EU:n terveysturvapuitteissa rajatylittävien vakavien terveysuhkien osalta sekä kansanterveysohjelmassa kansainvälisen terveyssäännösten täytäntöönpanemiseksi. Kyseinen terveyssäännöstö on lainsäädäntöpilari, johon on sitoutunut 196 valtiota (EU:n jäsenvaltiot mukaan lukien) ja jonka tarkoituksena on rajatylittävien akuuttien kansanterveyttä koskevien uhkien torjuminen ja niihin reagoiminen. Komissio yksiköt toteuttavat syksyllä 2017 rajatylittävien valmiuksien ja reagoinnin testaamiseksi terveysalalla monitahoisia ja -ulotteisia hybridiuhkia koskevan harjoituksen. Komissio ja jäsenvaltiot valmistelevat parhaillaan yhteistä rokotteita koskevaa toimea, mukaan lukien rokotteiden saanti- ja kysyntäennusteet ja innovatiivisia rokotteiden valmistusprosesseja koskeva tutkimus. Tarkoituksena on vahvistaa rokotteiden saantia ja parantaa terveysturvaa EU:n tasolla (2018–2020). Komissio tekee myös yhteistyötä Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen ja Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskuksen kanssa uusien tehokkaampien tieteellisen tutkimuksen tekniikoiden käyttöönottamiseksi. Tavoitteena on tarkemmin tunnistaa terveysuhat ja määrittää niiden lähde, ja näin hallita elintarviketurvallisuutta uhkaavia tilanteita nopeasti. Komissio on perustanut tutkimuksen rahoittajille verkoston (maailmanlaajuinen tutkimusyhteistyö tartuntatautien alalla), jonka tavoitteena on käynnistää koordinoitua tutkimustoimintaa 48 tunnin kuluessa merkittävästä taudinpurkauksesta.

Toimi 11: Komissio kehottaa jäsenvaltioita perustamaan ensi tilassa 28 kansallisen CSIRT-toimijan ja CERT-EU-ryhmän (EU:n toimielinten tietotekniikan kriisiryhmä) verkoston ja käyttämään sitä täysimääräisesti sekä laatimaan strategisen yhteistyön kehyksen. Komission olisi varmistettava koordinoitusti jäsenvaltioiden kanssa, että alakohtaiset kyberuhkia koskevat aloitteet (esim. ilmailun, energian, merenkäynnin aloilla) vastaavat verkko- ja tietoturvadirektiivin monialaista kapasiteettia, jotta tiedotus, asiantuntemus ja nopea reagointi voidaan koota yhteen.

Hiljattaiset maailmanlaajuiset kyberhyökkäykset, joissa kiristysohjelmin ja haittaohjelmin estettiin tuhansien tietokonejärjestelmien toiminta, ovat jälleen osoittaneet, että EU:ssa on pikaisesti vahvistettava kyberuhkien sietokykyä ja turvatoimia. Kuten digitaalisten sisämarkkinoiden väliarvioinnissa mainitaan, komissio ja korkea edustaja tarkistavat parhaillaan EU:n vuoden 2013 kyberturvallisuusstrategiaa; tarkistukseen kuuluu erityisesti paketti, joka on tarkoitettu hyväksyä syyskuussa 2017. Tavoitteena on varmistaa tehokkaampi monialainen reaktio näihin uhkiin ja lisätä luottamusta digitaaliseen yhteiskuntaan ja talouteen. Tarkoituksena on myös tarkistaa Euroopan unionin verkko- ja tietoturvaviraston (ENISA) toimivaltuudet sen roolin määrittämiseksi muuttuneessa kyberturvallisuusekosysteemissä. Eurooppa-neuvosto¹³ suhtautui myönteisesti komission aikeeseen tarkistaa kyberturvallisuusstrategiaa.

¹³ Eurooppa-neuvoston päätelmät, 22.–23. kesäkuuta 2017.

Verkko- ja tietoturvadirektiivin¹⁴ hyväksyminen heinäkuussa 2016 oli merkittävä virstanpylväs kyberturvallisuusresilienssin kehittämisessä Euroopan tasolla. Direktiivissä vahvistetaan ensimmäiset EU:n laajuiset kyberturvallisuussäännöt, parannetaan kyberturvallisuusvalmiuksia ja vahvistetaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä. Siinä myös edellytetään kriittisillä aloilla toimivien yritysten toteuttavan asianmukaiset turvatoimet ja ilmoittava kaikista vakavista kyberturvallisuuspoikkeamista kansalliselle viranomaiselle. Näitä aloja ovat muun muassa energia-, liikenne-, vesihuolto-, terveys- ja pankkialat sekä rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri. Myös verkossa toimivien markkinapaikkojen, pilvipalvelujen ja hakukoneiden on toteutettava samanlaiset toimet. Komission vuonna 2016 perustama verkko- ja tietoturva-alan yhteistyöryhmä vastaa täytäntöönpanon yhdenmukaisuudesta eri aloilla ja rajat ylittävästi, ja sen tehtävänä on estää markkinoiden pirstaloituminen. Tässä yhteydessä verkko- ja tietoturvadirektiiviä pidetään viitekehyksenä kaikille alakohtaisille aloitteille kyberturvallisuuden alalla. Lisäksi direktiivillä perustetaan CSIRT-verkosto (Computer Security Incident Response Teams), johon kuuluvat kaikki asiaanliittyvät sidosryhmät. Samaan aikaan komissio ja CERT-EU seuraavat aktiivisesti kyberuhkaympäristöä ja vaihtavat tietoja kansallisten viranomaisten kanssa sen varmistamiseksi, että EU:n toimielinten tietotekniikkajärjestelmät ovat suojatut ja kestävät kyberhyökkäykset. Toukokuussa 2017 levitetty WannaCry-haittaohjelma oli verkoston ensimmäinen tilaisuus operatiiviseen tietojenvaihtoon ja yhteistyöhön neuvojen levittämisen kautta. CERT-EU oli tiiviissä yhteydessä Europolin Euroopan verkkorikostorjuntakeskuksen, hyökkäyksen kohteeksi joutuneiden maiden CSIRT-toimijoiden, kyberrikosyksiköiden ja toimialan keskeisten kumppaneiden kanssa uhan lieventämiseksi ja uhrien auttamiseksi. Kun kansallisia tilanneraportteja vaihdettiin, koko EU:ssa syntyi yhteinen tilannetietoisuus. Tämän kokemuksen ansiosta verkosto oli paremmin valmistautunut seuraaviin poikkeamiin (esim. NonPetya). Havaittiin useita haasteita, joihin vastataan parhaillaan.

Toimi 12: Komissio työskentelee koordinoitusti jäsenvaltioiden kanssa yhdessä toimialan kanssa kyberturvallisuutta koskevan julkisen ja yksityisen sektorin sopimusperusteisen kumppanuuden puitteissa teknologian kehittämiseksi ja testaamiseksi, jotta käyttäjiä ja infrastruktuuria voitaisiin suojata paremmin hybridiuhkiin liittyviltä kyberturvallisuusongelmilta.

Komissio ja jäsenvaltiot allekirjoittivat koordinoitusti yhdessä toimialan kanssa kyberturvallisuutta koskevan julkisen ja yksityisen sektorin sopimusperusteisen kumppanuuden heinäkuussa 2016. Siihen myönnetään enintään 450 miljoonaa euroa EU:n tutkimus- ja innovointiohjelmassa Horizon 2020 teknologian kehittämiseksi ja testaamiseksi, jotta käyttäjiä ja infrastruktuuria voitaisiin suojata paremmin kyber- ja hybridiuhkilta. Kumppanuus on tuottanut ensimmäisen pan-eurooppalaisen strategisen tutkimussuunnitelman, joka keskittyy kriittisen infrastruktuurin kestävyyn parantamiseen ja kansalaisten suojaamiseen kyberhyökkäyksiltä. Kumppanuuden ansiosta sidosryhmien välinen koordinaatio on lisääntynyt, ja näin Horizon 2020 -ohjelmasta kyberturvallisuuteen myönnettävän rahoituksen tehokkuus ja vaikuttavuus paranee. Kumppanuus käsittelee samanaikaisesti tieto- ja viestintätekniikan kyberturvallisuuden sertifiointijärjestelmiin liittyviä kysymyksiä sekä sitä, miten kyberturvallisuusammattilaisten akuutti puute markkinoilla ratkaistaan. Koska siviilitutkimukseen liittyvät tarpeet ovat huomattavat ja puolustusosalta vaaditaan korkeaa kestävyyskykyä, Euroopan puolustusviraston kybertutkimus- ja

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/1148, annettu 6 päivänä heinäkuuta 2016, toimenpiteistä yhteisen korkeatasoisen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden varmistamiseksi koko unionissa (EUVL L 194, 19.7.2016, s. 1).

teknologiaryhmä osallistuu tutkimusaloihin, jotka Euroopan kyberturvallisuusjärjestö on määritellyt strategisessa tutkimus- ja innovointiohjelmassaan.

Toimi 13: Komissio antaa älykkäiden verkkojen omistajille ohjeistusta laitteistojen kyberturvallisuuden parantamisesta. Se tarkastelee sähkömarkkinoiden uutta markkinarakennetta koskevan aloitteen puitteissa mahdollisuutta laatia riskeihin varautumista koskevia suunnitelmia ja menettelysäännöt, jotka koskevat tietojenvaihtoa ja joiden avulla varmistetaan jäsenvaltioiden keskinäinen solidaarisuus kriisiaikoina. Tämä koskee myös kyberhyökkäysten estämistä ja niiden vaikutusten lieventämistä.

Energia-alalla komissio laatii parhaillaan kyberturvallisuusstrategiaa, ja samassa yhteydessä perustetaan myös energia-alan kyberturvallisuuden asiantuntijafoorumi (*Energy Expert Cyber Security Platform*, EECSP) verkko- ja tietoturvadirektiivin täytäntöönpanon tehostamista varten. Helmikuussa 2017 laadittiin foorumia tukeva selvitys, jossa määriteltiin paras käytettävissä oleva tekniikka älykkäiden mittausjärjestelmien kyberturvallisuuden parantamiseksi. Komissio on myös perustanut verkkopohjaisen foorumin, EU:n häiriö- ja uhkatietokeskuksen (ITIS-EUC), joka analysoi ja jakaa tietoa kyberuhkista ja -häiriöistä energia-alalla.

Parannetaan rahoitusalan kykyä sietää hybridiuhkia

Toimi 14: Komissio edistää yhteistyössä ENISAn¹⁵, jäsenvaltioiden ja alan kansainvälisten, eurooppalaisten ja kansallisten viranomaisten sekä rahoituslaitosten kanssa uhkia koskevan tietojenvaihdon foorumeja ja verkostoja ja helpottaa niiden toimintaa. Lisäksi se puuttuu seikkoihin, jotka haittaavat tällaisen tiedon vaihtamista.

Komissio tunnistaa kyberuhkat yhdeksi rahoitusvakauden suurimmista riskeistä ja on tarkistanut Euroopan unionissa tarjottavien maksupalvelujen sääntelykehystä. Sitä pannaan nyt täytäntöön. Tarkistettuun maksupalveludirektiiviin¹⁶ lisättiin uusia säännöksiä maksuvälineiden turvallisuuden ja asiakkaan vahvan tunnistamisen edistämiseksi tavoitteena vähentää petoksia, erityisesti verkkomaksujen yhteydessä. Uutta lainsäädäntökehystä on tarkoitus soveltaa tammikuusta 2018 alkaen. Parhaillaan komissio laatii Euroopan pankkiviranomaisen avustamana ja sidosryhmiä kuullen teknisiä sääntelystandardeja asiakkaan vahvasta tunnistamisesta ja yhteisestä ja suojatusta tietoliikenteestä maksutapahtumien saamiseksi turvallisiksi. Ne on tarkoitus julkaista vuoden 2017 loppuun mennessä. Lisäksi kansainvälisellä tasolla komissio on tehnyt G7-kumppanien kanssa tiivistä yhteistyötä liittyen kyberturvallisuutta rahoitusallalla koskeviin G7-maiden peruseräpäätöksiin, jotka G7-maiden valtiovarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat hyväksyivät lokakuussa 2016. Päätökset on laadittu rahoitusalan (julkisille ja yksityisille) yhteisöille, ja ne ovat osa alan koordinoitua kyberturvallisuuslähestymistapaa, jolla käsitellään yhteisesti yhä lukuisampia ja edistyneempiä kyberuhkia.

Liikenne

Toimi 15: Komissio ja korkea edustaja tarkastelevat osana omaa toimivaltaansa koordinoitusti jäsenvaltioiden kanssa, miten vastata hybridiuhkiin ja erityisesti liikennealan kyberhyökkäyksiä koskeviin uhkiin.

¹⁵ Euroopan unionin verkko- ja tietoturvavirasto.

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, annettu 25 päivänä marraskuuta 2015, maksupalveluista sisämarkkinoilla (EUVL L 337, 23.12.2015, s. 35).

EU:n merellisen turvallisuusstrategian toimentasuunnitelman¹⁷ täytäntöönpano auttaa vähentämään siviili- ja sotilasviranomaisten välisen tietojenvaihdon lokeroituneisuutta. Sillä myös edistetään resurssien yhteiskäyttöä viranomaisten välillä. Kaikki hallinnonalat kattava lähestymistapa on lisännyt yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon yhteinen siviili- ja sotilasmerenkulun strateginen tutkimusohjelma on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2017 loppuun mennessä, ja tällöin pidetään viimeinen, kriittisen meri-infrastruktuurin suojelua käsittelevä työpaja. Kyseistä työtä voitaisiin tulevaisuudessa laajentaa niin, että se kattaa myös merenalaisiin putkiin, energiansiirtoon sekä valokuitua oleviin ja perinteisiin tietoliikennekaapeleihin kansallisen vesialueen ulkopuolelta kohdistuvan kehittyvän uhkan.

Rannikkovartiointitehtäviä suorittavien kansallisten viranomaisten riskinarviointikykyä on kartoitettu tuoreessa selvityksessä¹⁸. Siinä määriteltiin yhteistyön tärkeimmät esteet ja annettiin suosituksia käytännön toimenpiteistä kyseistä alaa koskevan yhteistyön tehostamiseksi meriasioista vastaavien viranomaisten välillä EU:n ja kansallisella tasolla. Riskien arviointi on olennaisen tärkeää merialaan liittyvien uhkien torjumiseksi ja vieläkin merkittävämpää hybridiuhkien arvioinnissa ja ehkäisyssä, koska ne edellyttävät enemmän ja monitahoisempaa tarkastelua. Selvityksen tulokset on tarkoitus esittää erilaisilla rannikkovartiointiin liittyvillä foorumeilla, jotta ehdotettuja suosituksia voidaan arvioida ja ne voidaan panna täytäntöön ja näin lisätä alan yhteistyötä, jonka ensisijaisena tavoitteena on hybridiuhkiin valmistautuminen ja vastaaminen.

Terrorismin rahoituksen torjunta

Toimi 16: *Komissio käyttää terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa EU:n toimentasuunnitelmaa myös hybridiuhkien torjumiseen.*

Hybridiuhkien toteuttajat ja heidän tukijansa tarvitsevat varoja voidakseen panna suunnitelmansa toimeen. EU:n ponnisteluilla rikosten ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi Euroopan turvallisuusagendan ja terrorismin rahoituksen torjunnan vahvistamista koskevan toimentasuunnitelman puitteissa voidaan myös edistää hybridiuhkien torjuntaa. Joulukuussa 2016 komissio esitti kolme lainsäädäntöehdotusta, jotka koskivat muun muassa rahanpesun ja laittomien käteismaksujen rikosoikeudellisia seuraamuksia sekä varojen jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista¹⁹.

Kaikkien jäsenvaltioiden oli saatettava neljäs rahanpesun vastainen direktiivi²⁰ osaksi kansallista lainsäädäntöään viimeistään 26. kesäkuuta 2017, ja heinäkuussa 2016 komissio

¹⁷ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/docs/body/20141216-action-plan_en.pdf sekä EU:n merellisen turvallisuusstrategian toimentasuunnitelman toinen täytäntöönpanokertomus, joka esiteltiin jäsenvaltioille 21. kesäkuuta 2017.

¹⁸ *Evaluation of risk assessment capacity at the level of Member States' authorities performing coast guard functions*, 2017, <https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies>

¹⁹ Kolmas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia (COM(2016) 831 final).

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (EUVL L 141, 5.6.2015, s. 73–117).

teki kohdennetun lainsäädäntöehdotuksen direktiivin täydentämiseksi ja tiukentamiseksi lisätoimenpiteillä²¹.

Komissio julkaisi 26. kesäkuuta 2017 neljännen rahanpesudirektiivin mukaisen ylikansallisen riskinarvioinnin. Se myös esitti ehdotuksen asetukseksi kolmansista maista laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden EU:hun tuomisen ja siellä säilyttämisen kieltämisestä²². Myöhemmin tänä vuonna komission on tarkoitus raportoida meneillään olevasta arvioinnistaan, joka koskee lisätoimien tarvetta terrorismin rahoituksen jäljittämiseksi EU:ssa. Komissio myös tarkastelee parhaillaan uudelleen lainsäädäntöä, joka koskee muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennysten torjuntaa²³.

Kahdeksannessa raportissa edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia esitetään yksityiskohtaisempi selvitys etenemisestä terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa.

EU:n yhteisten arvojen edistäminen ja osallistavat, avoimet ja kestävät yhteiskunnat

Kestokyvyn lisääminen radikalisoitumista ja väkivaltaisista ääriliikkeistä vastaan

Uskonnollista ja ideologista radikalisoitumista sekä etnisiä ja vähemmistöihin liittyviä konflikteja saattavat kiihdyttää ulkoiset toimijat, jotka tukevat yksittäisiä ryhmiä tai lietsovat ryhmiä keskinäisiin konflikteihin. Esiin on noussut uusia haasteita, kuten yksin toimivien henkilöiden muodostamat uhkat, radikalisoitumisen uudet väylät esimerkiksi muuttoliikekriisin yhteydessä, äärioikeiston nousu (mukaan luettuna maahanmuuttajiin kohdistuva väkivalta) ja polaroitumisen riski. Samalla kun radikalisoitumista koskeva työ etenee turvallisuusunionin puitteissa, sillä saattaa olla välillisesti merkitystä myös hybridiuhkien kannalta, sillä hybridiuhkien toteuttajat voivat manipuloida radikalisoitumiselle alttiita henkilöitä.

Toimi 17: Komissio toteuttaa Euroopan turvallisuusagendassa vahvistettuja toimia radikalisoitumisen torjumiseksi ja analysoi tarvetta tehostaa menettelyjä laittoman sisällön poistamiseksi vetoamalla välikäsien vastuuseen verkkojen ja järjestelmien hallinnoinnissa.

Radikalisoitumisen ehkäiseminen

Komissio toteuttaa edelleen monitahoisia toimiaan vastauksena radikalisoitumiseen, kuten kesäkuun 2016 tiedonannossa väkivaltaisiin ääriliikkeisiin johtavan radikalisoitumisen ehkäisemisestä²⁴ esitetään. Keskeisiä toimia siinä ovat osallistavan koulutuksen ja yhteisten arvojen edistäminen, ääriliikkeiden propagandan torjuminen verkossa ja radikalisoitumisen torjunta vankiloissa, kolmansien maiden kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen ja tutkimuksen lisääminen, jotta ymmärrys radikalisoitumisen muuttuvasta luonteesta paranisi ja vastatoimet perustuisivat paremmin tietoon. Tällä alalla komission työtä jäsenvaltioiden tukemiseksi on vienyt eteenpäin ennen kaikkea radikalisoitumisen torjuntaverkosto (RAN), joka työskentelee paikallisten toimijoiden kanssa yhteisötasolla. Tarkempia tietoja esitetään

²¹ Lisätietoja, ks. kolmas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia (COM(2016) 831 final) ja kahdeksas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia (COM(2017) 354 final).

²² COM(2017) 26.6.2017, COM(2017) 340 final, SWD(2017) 275 final.

²³ Kahdeksas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia (COM(2017) 354 final).

²⁴ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2016/communication-preventing-radicalisation_en.pdf

edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia annetussa kahdeksannessa raportissa²⁵.

Radikalisoituminen ja vihapuhe verkossa

Euroopan turvallisuusagendan²⁶ mukaisesti komissio on toteuttanut toimia verkossa olevan laittoman sisällön vähentämiseksi etenkin Europolin yhteydessä toimivan EU:n internetsisällöstä ilmoittamista käsittelevän yksikön (IRU) ja EU:n internetfoorumin kautta²⁷. Merkittävästi on edistytty myös vihapuheen torjumista koskevien käytännönsääntöjen puitteissa²⁸. Tarkempia tietoja esitetään edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia annetussa kahdeksannessa raportissa²⁹. Näitä toimia on tarkoitus tehostaa, ottaen huomioon myös Eurooppa-neuvoston³⁰, G7-huippukokouksen³¹ ja Hampurissa pidetyn G20-huippukokouksen³² päätelmät.

Verkkoalustat ovat ratkaisevassa asemassa laitonta tai mahdollisesti haitallista sisältöä torjuttaessa. Digitaalisten sisämarkkinoiden strategian täytäntöönpanon väliarvioinnin³³ mukaisesti komissio varmistaa paremman koordinoinnin alustatoimijoiden kanssa käytäville vuoropuheluille, joissa keskitytään mekanismeihin ja teknisiin ratkaisuihin laittoman sisällön poistamiseksi. Tarvittaessa näiden mekanismien tueksi olisi laadittava ohjeet laittomasta sisällöstä ilmoittamista ja sisällön poistamista varten. Komissio aikoo myös laatia ohjeet vastuukysymyksiä koskevia sääntöjä varten.

Lisääntyvä yhteistyö EU:n ulkopuolisten maiden kanssa

Toimi 18: Korkea edustaja aloittaa koordinoitusti komission kanssa hybridiriskiselvityksen naapurialueilla. Korkea edustaja, komissio ja jäsenvaltiot käyttävät saatavilla olevia välineitä kumppaneiden valmiuksien ja hybridiuhkia koskevan kestokyvyn parantamiseen. YTPP-operaatioita voidaan käyttää EU-välineistä riippumatta tai niiden täydentämiseksi kumppaneiden avustamiseen valmiuksien kehittämisessä.

Euroopan unioni on keskittynyt aiempaa enemmän turvallisuusalan valmiuksien ja kestokyvyn kehittämiseen kumppanimaissa. Perustana ovat muun muassa turvallisuuden ja kehityksen välinen yhteys, tarkistetun Euroopan naapurisuuspolitiikan turvallisuusulottuvuuden kehittäminen ja terrorismintorjunta- ja turvallisuusvuoropuhelujen käynnistäminen Välimeren ympärillä sijaitsevien maiden kanssa. Tässä yhteydessä käynnistettiin yhteistyössä Moldovan tasavallan kanssa pilottihankkeena riskiselvitys. Sen tarkoituksena on auttaa määrittelemään maan tärkeimmät haavoittuvuustekijät ja varmistaa, että EU:n tuki kohdentuu kyseisille

²⁵ COM(2017) 354 final, 20.4.2016.

²⁶ Lisätietoja, ks. kahdeksas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia (COM(2017) 354 final).

²⁷ Lisätietoja, ks. kahdeksas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia (COM(2017) 354 final).

²⁸ Vihapuheen torjumista koskevat käytännönsäännöt, 31. toukokuuta 2016, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/hate_speech_code_of_conduct_en.pdf

²⁹ Lisätietoja, ks. kahdeksas raportti edistymisestä kohti toimivaa ja todellista turvallisuusunionia (COM(2017) 354 final).

³⁰ Neuvoston päätelmät, 22.–23. kesäkuuta 2017.

³¹ G7-huippukokous Taorminassa Italiassa 26.–27.5.2017.

³² G20-huippukokous Hampurissa Saksassa 7.–8.7.2017.

³³ Ks. edellä komission tiedonanto COM(2017) 228 final.

aloille. Pilottihankkeen tulosten perusteella selvitystä pidettiin itsessään hyödyllisenä. Saadun kokemuksen perusteella komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) antavat suositukset toimien priorisoimiseksi vaikuttavuuden lisäämistä, strategista viestintää, kriittisen infrastruktuurin suojaa ja kyberturvallisuutta koskevan otsakkeen alla.

Jatkossa useammat naapurimaat voisivat hyötyä selvityksestä ja käyttää perustana tätä ensimmäistä kokemusta, jota olisi mukautettava siten, että otetaan huomioon erilaiset kansalliset paikallistason tilanteet ja erityiset uhkat ja vältetään päällekkäisyydet terrorismin torjunnasta ja turvallisuudesta jo käynnissä olevien vuoropuhelujen kanssa. Yleisemmällä tasolla komissio ja korkea edustaja antoivat 7. kesäkuuta 2017 yhteisen tiedonannon ”Strateginen lähestymistapa selviytymiskykyyn EU:n ulkoisessa toiminnassa”³⁴. Tavoitteena on tukea kumppanimaita, jotta ne selviytyisivät paremmin tämän päivän globaaleista haasteista. Tiedonannossa todetaan, että kriisien rajoittamisen sijaan tarvitaan rakenteellisempaa ja pitkäaikaisempaa lähestymistapaa haavoittuvuustekijöihin ennakointia, ehkäisyä ja valmiutta painottaen.

Kyberuhkien kestävyys kehitysyhteistyön alalla

EU tukee Euroopan ulkopuolisia maita parantaakseen niiden tietoverkkojen kestävyä. Yhä kasvavaan digitalisoitumiseen sisältyy luonnostaan turvallisuusulottuvuus, joka tarkoittaa erityisiä haasteita tietoverkkojärjestelmien kestävyvälle globaalisti, sillä kyberhyökkäykset eivät tunne rajoja. EU tukee kolmansia maita, kun ne kehittävät valmiuksiaan ehkäistä ja toimia satunnaisten häiriöiden ja kyberhyökkäysten sattuessa. Entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa, Kosovossa³⁵ ja Moldovassa toteutettu kyberturvallisuutta koskeva pilottihanke saatiin päätökseen vuonna 2016. Komissio aikoo käynnistää uuden ohjelman kyberuhkien kestävyvyn parantamiseksi kolmansissa maissa, lähinnä Afrikassa ja Aasiassa vuosina 2017–2020, mutta myös Ukrainassa. Sen tavoitteena on lisätä kriittisten tietoinfrastruktuurien ja -verkkojen turvallisuutta kolmansissa maissa käyttäen perustana kaikki hallinnonalat kattavaa lähestymistapaa samalla varmistaen, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan ja oikeusvaltioperiaatetta noudatetaan.

Ilmailun turvaaminen

Siviili-ilmailu on merkittävä ja symbolinen kohde terroristeille, mutta se voi myös olla osakohteena hybridisotatoimissa. Vaikka EU on kehittänyt vankan kehyksen ilmailun turvaamiseksi, kolmansista maista tulevat lennot saattavat olla haavoittuvampia. YK:n turvallisuusneuvoston vuonna 2016 antaman päätöslauselman 2309 mukaisesti komissio tehostaa toimiaan valmiuksien kehittämiseksi kolmansissa maissa. Tammikuussa 2017 komissio aloitti uuden yhdenmisen riskinarvioinnin taatakseen EU:n tasolla, jäsenvaltioiden tasolla sekä yhdessä kansainvälisten kumppaneiden kanssa valmiuksien kehittämiseksi toteutettujen toimien priorisoinnin ja koordinoinnin. Vuonna 2016 komissio käynnisti nelivuotisen hankkeen siviili-ilmailun turvaamiseksi Afrikassa ja Arabian niemimaalla torjuakseen siviili-ilmailuun kohdistuvaa terrorismin uhkaa. Hankkeessa keskitytään asiantuntemuksen jakamiseen kumppanimaiden ja Euroopan siviili-ilmailukonferenssin

³⁴ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: Strateginen lähestymistapa selviytymiskykyyn EU:n ulkoisessa toiminnassa (JOIN (2017) 21 final).

³⁵ Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

(ECAC) jäsenmaiden asiantuntijoiden välillä sekä mentorointi-, koulutus- ja valmennustoimintaan. Toimintaa on tarkoitus lisätä vuoden 2017 aikana.

c. KRIISIEN ENNALTAEHKÄISY, KRIISEIHIN REAGOIMINEN JA KRIISEISTÄ PALAUTUMINEN

Seurauksia voidaan lieventää kansallisen ja EU:n tason pitkän aikavälin toimintalinjoilla, mutta lyhyellä aikavälillä on tärkeää parantaa jäsenvaltioiden ja unionin kykyä estää hybridiuhkia, reagoida niihin ja palautua niistä nopeasti ja koordinoitusti. Hybridiuhkien aiheuttamiin tapahtumiin on olennaisen tärkeää vastata nopeasti. Alalla on edistytty paljon viime vuoden aikana, ja EU:ssa on nyt käytettävissä operatiivinen protokolla, jossa kuvataan kriisinhallintaprosessi hybridi-iskun tapauksessa. Seuranta ja säännöllisiä harjoituksia jatketaan.

Toimi 19: Korkea edustaja ja komissio laativat koordinoitusti jäsenvaltioiden kanssa yhteiset operatiiviset käytänteet ja toteuttavat säännöllisesti harjoituksia, joilla parannetaan valmiuksia strategisten päätösten tekemiseen vastauksena monimuotoisiin hybridiuhkiin EU:n hätätila- ja kriisinkoordinointijärjestelyjen pohjalta.

Yhteisessä kehityksessä suositettiin nopean toiminnan mekanismien perustamista hybridiuhkien aiheuttamia tilanteita varten sekä niiden koordinoitua EU:n reagoitumekanismien³⁶ ja ennakkovaroitusjärjestelmien kanssa. Tätä varten komission yksiköt ja Euroopan ulkosuhdehallinto ovat laatineet hybridiuhkien torjumiseksi EU:n operatiivisen protokollan (EU Playbook)³⁷, jossa esitetään säännöt koordinoitua, tiedustelutiedon yhdistämistä ja analysointia, päätöksentekoprosessien tiedonhankintaa, harjoituksia ja koulutusta sekä kumppaniorganisaatioiden, kuten Naton, kanssa tehtävää yhteistyötä varten hybridiuhkien yhteydessä. Myös Nato on laatinut protokollan hybridiuhkien ehkäisyä ja torjuntaa koskevaa Naton ja EU:n tehostettua vuorovaikutusta varten kyberpuolustuksen, strategisen viestinnän, tilannetietoisuuden ja kriisinhallinnan aloilla. EU:n protokollaa on tarkoitus testata harjoituksessa syksyllä 2017 osana Euroopan unionin rinnakkaista ja koordinoitua harjoitusta, johon sisältyy vuorovaikutus Naton kanssa.

Toimi 20: Komissio ja korkea edustaja tarkastelevat osana omaa toimivaltaansa SEUT-sopimuksen 222 artiklan ja SEU-sopimuksen 42 artiklan 7 kohdan soveltamista ja käytännön vaikutusta laajamittaisen ja vakavan hybridi-iskun tilanteessa.

SEU-sopimuksen 42 artiklan 7 kohdassa viitataan jäsenvaltion alueeseen kohdistuvaan aseelliseen hyökkäykseen, ja SEUT-sopimuksen 222 artiklassa (yhteisvastuulauseke) viitataan jäsenvaltion alueeseen kohdistuvaan terrori-iskuun tai luonnon tai ihmisen aiheuttamaan suuronnettomuuteen. Hybridi-iskujen tapauksessa käytettäisiin todennäköisesti jälkimmäistä sopimuskohdtaa, sillä niissä on kyse rikollisen ja turvallisuutta horjuttavan toiminnan yhdistelmästä. Yhteisvastuulausekkeeseen vetoaminen käynnistää koordinoitunutta neuvoston tasolla (poliittisen kriisitoiminnan integroidut (IPCR) järjestelyt) ja nivoo toimintaan mukaan asianomaiset EU:n toimielimet, virastot ja elimet sekä EU:n avustusohjelmat ja -mekanimit. Neuvoston päätöksessä 2014/415/EU säädetään yhteisvastuulausekkeen

³⁶ Neuvoston EU:n poliittisen kriisitoiminnan integroidut (IPCR) järjestelyt, komission ARGUS-järjestelmä ja Euroopan ulkosuhdehallinnon kriisinhallintamekanismi.

³⁷ Yhteinen valmisteluasiakirja (2016) 227, hyväksytty 5. heinäkuuta 2016.

täytäntöönpanojärjestelyistä unionissa. Siihen sisältyvät säännöt jäävät voimaan, eikä neuvoston päätöksen tarkistaminen ole tarpeen. Jos hybridi-iskuun sisältyy aseellinen hyökkäys, voidaan vedota myös 42 artiklan 7 kohtaan. Tällaisessa tapauksessa sekä jäsenvaltioiden että EU:n on toimitettava tukea ja avustuksia. Komissio ja korkea edustaja arvioivat jatkossakin tehokkaimpia tapoja käsitellä tällaisia iskuja.

Kyseistä arviointia tukee suoraan edellä mainittu EU:n operatiivinen protokolla, jota on tarkoitus testata lokakuussa 2017 osana Euroopan unionin rinnakkaista ja koordinoitua harjoitusta (PACE). Harjoituksessa testataan EU:n eri mekanismeja sekä kykyä toimia vuorovaikutuksessa päätöksenteon nopeuttamiseksi silloin, kun hybridiuhka luo sekavan tilanteen.

Toimi 21: Korkea edustaja sisällyttää koordinoitusti komission kanssa sotilaalliset toimintavalmiudet osaksi hybridiuhkien torjuntaa ja käyttää ja koordinoi niitä osana yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa.

Sotilaallisten toimintavalmiuksien käyttämiseksi YUTP/YTPP:n tukena sekä sotilasalan asiantuntijoiden joulukuussa 2016 pidetyn seminaarin ja Euroopan unionin sotilaskomitean työryhmän toukokuussa 2017 ohjeistuksen perusteella saatiin heinäkuussa 2017 valmiiksi sotilaallinen kannanotto EU:n sotilaallisesta osallistumisesta hybridiuhkien torjuntaan osana yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Se on tarkoitus toteuttaa toimintaperiaatteiden kehittämis- ja täytäntöönpanosuunnitelman kautta (Concept Development Implementation Plan).

d. EU:N JA NATON YHTEISTYÖ

Toimi 22: Korkea edustaja jatkaa koordinoitusti komission kanssa epävirallista vuoropuhelua Naton kanssa ja lisää yhteistyötä ja koordinoitua sen kanssa tilannetietoisuuden, strategisen viestinnän, kyberturvallisuuden ja kriisien ehkäisyn ja niihin reagoinnin aloilla. Näin torjutaan hybridiuhkia ja samalla noudatetaan molempien organisaatioiden osallistamisen ja päätöksenteon riippumattomuuden periaatteita.

Eurooppa-neuvoston ja Euroopan komission puheenjohtajien yhdessä Naton pääsihteerin kanssa Varsovassa 8. heinäkuuta 2016 allekirjoittaman yhteisen julistuksen perusteella EU ja Nato ovat laatineet julistuksen täytäntöönpanemiseksi 42 yhteistä ehdotusta, jotka EU:n neuvosto ja Naton neuvosto hyväksyivät erillisissä rinnakkaisissa prosesseissa 6. joulukuuta 2016³⁸. Kesäkuussa 2017 korkea edustaja/varapuheenjohtaja ja Naton pääsihteerin julkaisivat raportin siitä, kuinka yhteisessä julistuksessa esitettyjen 42 toimen suhteen on edistytty. Hybridiuhkien torjunta on yksi seitsemästä yhteisessä julistuksessa määritellystä yhteistyöalasta, ja kymmenen kaikkiaan 42 toimesta liittyy siihen. Raportti osoittaa, että kuluneen vuoden aikana toteutetuilla yhteisillä toimilla on saavutettu huomattavia tuloksia. Monet hybridiuhkien torjuntaan tarkoitetut toimet on jo mainittu, kuten eurooppalainen hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus, parempi tilannetietoisuus, EU:n hybridianalyysikeskus ja sen vuorovaikutus hiljattain perustetun Naton hybridianalyysiosaston kanssa sekä strategisen viestinnän joukkojen välinen yhteistyö. Ensimmäistä kertaa Naton ja EU:n henkilöstöt testaavat yhteisessä harjoituksessa vastaustaan hybridiuhkaskenaarioon. Harjoituksessa on määrä testata yhteisten ehdotusten toimeenpanoa

³⁸ <http://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/2016/12/06-eu-nato-joint-declaration/>

siten, että ehdotuksista testataan yli kolmasosa. EU aikoo suorittaa oman rinnakkaisen ja koordinoitun harjoituksen tänä vuonna ja valmistautuu ottamaan johtoaseman vuonna 2018.

Kestokyvyn osalta EU:n ja Natot henkilöstöt ovat sitoutuneet pitämään keskinäisiä tiedotustilaisuuksia, myös poliittisen kriisitoiminnan integroituja järjestelyjä koskevasta EU:n mekanismista. Säännölliset yhteydet Naton ja EU:n henkilöstöjen välillä, mukaan lukien työpajat ja Naton osallistuminen Euroopan puolustusviraston (EDA) johtokunnan toimintaan, ovat mahdollistaneet tietojenvaihdon kansallista kestävyä koskevista Naton vaatimuksista. Lisää komission ja Naton välistä vaihtoa kestävyvyn vahvistamisesta on suunniteltu syksyille. Seuraavassa EU:n ja Naton yhteistyön edistymistä kuvaavassa raportissa on tarkoitettu esittämään mahdollisia vaihtoehtoja kyseisten organisaatioiden yhteistyön laajentamiseksi.

3. PÄÄTELMÄT

Yhteisessä kehyksessä esitetään toimia, joiden tarkoituksena on edistää hybridiuhkien torjuntaa sekä parantaa EU:n, jäsenvaltioiden ja kumppaneiden kestävyä. Samalla kun komissio ja korkea edustaja saavat aikaan tuloksia kaikilla aloilla tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja kumppaneiden kanssa, on tärkeää ylläpitää tätä dynaamisuutta nykyisten ja jatkuvasti kehittyvien hybridiuhkien suhteen. Vastuu kansalliseen turvallisuuteen ja lain ja järjestyksen säilymiseen kohdistuvien hybridiuhkien torjumisesta on ensisijaisesti jäsenvaltioilla. Kansallinen kestävy ja yhteiset ponnistelut hybridiuhkilta suojautumiseksi on nähtävä toisiaan vahvistavina toimina, joilla pyritään samaan tavoitteeseen. Sen vuoksi jäsenvaltioita kannustetaan tekemään mahdollisimman pian hybridiriskiselvityksiä, sillä ne tuottavat arvokasta tietoa haavoittuvuuden ja valmiuksien tasosta Euroopassa. EU:n hybridianalyysikeskuksen mahdollisuudet on paikallaan käyttää hyväksi mahdollisimman laajasti, tietoisuuden merkittävään paranemiseen tukeutuen. Korkea edustaja kehottaa jäsenvaltioita tukemaan StratCom-työryhmien työtä, jotta hybridiuhkien kasvua voidaan torjua nykyistä tehokkaammin. EU antaa täyden tukensa Suomen johdolla toimivalle eurooppalaiselle hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskukselle.

EU:n erityinen voima piilee siinä, että se voi avustaa jäsenvaltioita ja kumppaneita parantamaan kestävyä laajalla valikoimalla olemassa olevia välineitä ja ohjelmia. Merkittävää edistymistä on saavutettu toimissa kestävyvyn parantamiseksi esimerkiksi liikenteen, energian, kyberturvallisuuden ja kriittisen infrastruktuurin aloilla, rahoitusjärjestelmän suojaamisessa laittomalta käytöltä ja ponnisteluissa väkivaltaisten ääriliikkeiden ja radikalisoitumisen torjumiseksi. EU:n toiminta kestävyvyn parantamiseksi jatkuu, sillä hybridiuhkien luonne muuttuu. EU aikoo erityisesti kehittää indikaattoreita kriittisen infrastruktuurin suojan ja kestävyvyn parantamiseksi hybridiuhkia vastaan tärkeillä aloilla.

EU:n puolustusrahasto voi rahoittaa yhdessä jäsenvaltioiden kanssa ensisijaisiksi katsottuja valmiuksia kestävyvyn parantamiseksi hybridiuhkia vastaan. Uusi kyberturvallisuuspaketti sekä verkko- ja tietoverkkoturvadirektiivin täytäntöönpanoon tarkoitetut monialaiset toimet tarjoavat uusia ympäristöjä hybridiuhkien torjumiseen koko EU:ssa.

Komissio ja korkea edustaja kehottavat tarvittaessa jäsenvaltioita ja sidosryhmiä pääsemään nopeasti sopimukseen ja varmistamaan, että tässä tiedonannossa esitetyt monet kestävyvyn vahvistamiseen tähtäävät toimet toteutetaan ripeästi ja tehokkaasti. EU aikoo tukeutua jo hedelmälliseen yhteistyöhönsä Naton kanssa ja syventää sitä entisestään.

Unioni on edelleen sitoutunut mobilisoimaan kaikki soveltuvat EU:n välineet monimuotoisten hybridiuhkien käsittelemiseksi. Jäsenvaltioiden tukeminen on edelleen ensisijaisen tärkeää unionille, joka toimii vahvempänä ja reagoivampana turvallisuuden takaajana keskeisten kumppaneidensa rinnalla.